

Kokain

Regulace

Jaroslav Šejvl

VÝUKOVÝ TEXT

**Publikace vznikla a byla vydána pod odbornou
záštitou a koordinací:**

Centra adiktologie, PK 1. LF UK v Praze a VFN v Praze

Díky finanční podpoře:

**projektu Příprava a rozvoj denního magisterského studia oboru adiktologie
CZ.2.17/3.1.00/31430**

**Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti**

**Tento projekt je financován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České
republiky a rozpočtem hlavního města Praha.**

Výukový text

Kokain – regulace

Autor: Jaroslav Šejvl

Centrum adiktologie

Obsah

Regulační systémy	3
Svět	5
Jednotná úmluva o omamných látkách 1961.....	10
Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách 1972	11
Úmluva o psychotropních látkách 1971	12
Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami 1988.....	12
Omamné a psychotropní látky	14
Osud koky	16
Současná restriktivní opatření ve světě	20
USA	20
Vybrané členské státy EU	20
Československo a Česká republika	29
Mezinárodní závazky	30
Použitá literatura	35

Regulační systémy

Cílem této kapitoly je snaha objektivním způsobem popsat okolnosti, které vedly ke tvorbě regulačních systémů v oblasti trestního práva u nelegálních návykových látek, specificky pak u kokainu.

Nelegální drogy, tak jak je známe v současné době, byly jednotlivými státními aparáty regulovány/zakázány až ve 20. století. Před tímto datem existovaly výjimečné pokusy o tvorbu prohibičních systémů, ale ty se ukázaly neúčinné a byly následně buď dobrovolně či nedobrovolně odvolány. Již tehdejší snaha ukázala, že prohibice a restrikce nelegálních drog (například se jednalo jak o kokain v kolonizátorské době porobení Inků Španělskými okupanty či o snahy čínských císařů o likvidaci opia – blíže viz opiové války) je slepá ulička a jako taková není způsobila vyřešit problém s užíváním těchto látek, ale naopak přinese ještě více nesnází a vnitropolitických problémů a nestability.

Celý problém restrikce a „boje“ proti „drogám“ začal ve Spojených státech Amerických v 19. století. První zákaz byl vydán v roce 1875 v San Francisku, kde byl přijat zákon, na jehož základě byla uzavřena všechna opiová doumata.

Naplnilo se však ukázal, když propukl v mozku Charlese Henry Brenta¹ „Mesiášský komplex“, který na Filipínách roztočil kola hysterie a dal

---

1 Biskup Brent byl přesvědčen, že jeho úkolem je přinést této nové kolonii to nejlepší z amerického křesťanství (Evans, K., (2000).

tak nastartovat systému, který funguje do dnes. V době, kdy byly Španělé na Filipínách, žila zde i početná minorita Číňanů. Těm Španělé, kteří na obchod měli monopol, prodávali opium. Když Američané převzali Filipíny, chtěl guvernér Bill Taft v tomto pokračovat. *„Když se biskup Brent doslechne o návrhu guvernéra Tafta profitovat z čínské poptávky po opiu, je šokován a okamžitě se spojí se svými lidmi doma ve Spojených státech. Když se jeden z věrných biskupa Brenta, reverend Wilbur Craft, dovídá o tom, co je mu líčeno jako morální zvrhlost – vláda šmelící opium s ubohými degenerovanými národy, neváhá a podnítl davy k sepsání záplavy stížností. Skvěle organizované nátlakové skupiny a lobování je v Americe velice účinné a církve byly v tomto ohledu vždycky výbornými organizátory. Bílý dům je zaplaven dopisy a telegramy, které bez výjimky žádají prezidenta Roosevelta, aby zakročil a zabránil tomuto morálnímu pochybení. A právě tímto zcela nečekaným způsobem – jako naprosto netušený vedlejší důsledek krátkého amerického výletu do hájemství imperialismu -, tento národ pod vedením církve a jenom s dobrými úmysly znenadání zabředl do bahna pokusů kontrolovat vztah mezi lidmi a narkotiky“* (Evans, 2000, s. 25).

Do dnešní doby tyto regulační systémy nevyřešili žádný drogový problém. Největší „drogový válečník“ světa, Spojené státy Americké, mají ve vězeních vyšší procento obyvatelstva než který kterýkoli jiný národ na světě. Asi 50% vězňů bylo odsouzeno s ohledem na přečiny, přímou související s nelegálními látkami.

Válka bez konce aneb Krátký smutný příběh o dlouhé válce proti drogám. Praha: Volvox Globator, s. 25).

Svět

Tak, jak se začalo od osmdesátých let 19. století v lékařských publikacích objevovat varování před rizikem vzniku závislosti na kokainu, tak dokázaly lobbistické skupiny v německém chemickém průmyslu odolávat tlaku více než čtvrtstoletí a účinně bránily vzniku regulačních systému a opatření.

Německo se, stejně jako ostatní země, stavělo ne-li negativně, tak rezervovaně k americkým snahám o mezinárodní kontrolu drog.

Částečná omezení, týkající se obchodu s drogami byla v Německu aplikována až po mezinárodní Haagské konferenci z roku 1912. USA se sice ještě pokusily zorganizovat dodatečné konference v Haagu v letech 1913 a 1914², ale Německo tuto dohodu (1913) sice podepsalo, ale odmítlo ratifikovat.

Důsledky na sebe nenechaly dlouho čekat. Kokain začal pronikat z lékařských ordinací a lékáren na tvořící se otevřenou drogovou scénu. Kokain se stal součástí jak kruhů společenské smetánky, tak i sestoupil do nižších společenských vrstev.

---

2 Konference skončila dne 25. června 1914; za tři dny na to byli zastřeleni arcivévoda Ferdinand a jeho žena v srbském Sarajevu a následovalo vypuknutí 1. světové války.

Návyk na kokain se zařadil mezi neřesti. Soucit s habitués, kteří si na kokain zvykli v důsledku léčby či estetického užívání, vystřídala hrůza, že ho šňupou a někdy si i píchají lidé z podsvětí; kokain stanul po boku ostatním neřestem – kouření opia a tabáku či alkoholu a stal se tak drogou nižších sociálních vrstev: „barevných“, prostitutek, pasáků, hazardních hráčů, chuligánů a „odpadlíků“ vůbec (Vaněček et Nožina, 2009, s. 121).

Jak popisují Vaněček a Nožina: *„tento sociální trend zastihl nejdříve USA. V devadesátých letech bylo možné si na černém trhu koupit 1 gram kokainu na 2,5 dolaru. V roce 1896 objevil jeden lékař v Saint Louis v Missouri „kokainové doupě, které se tvářilo jako drugstore“; ačkoli se regály prohýbaly pod nejrůznějším zbožím, zřídka se prodalo něco jiného než kokain, jehož psaníčko se mohlo pořídit již za deset cent. Celkem spolehlivá policejní statistika z Fort Worthu v Texasu udává, že zde v roce 1900 užívala kokain zhruba polovina zadržených prostitutek. Na podobných místech byl kokainismus častější než závislost na opiu. Vyšetřování newyorské policie z roku 1909 pak odhalilo šedesát tři kokainových drugstore. Soustředily se především ve čtvrti Tenderlion; ulice Tunnel Street v Pittsburghu proslula jako „kokainová ulice“. V Chicagu prodaly drugstores v „červené čtvrti“ víc kokainu, než všechny ostatní podniky dohromady“* (Vaněček et Nožina, 2009, s. 121).

V roce 1914 vstoupil v platnost tzv. Harrisonův zákon (Harrison act). Jedná se o první národní regulační systém na světě, který vymezuje nakládání s nebezpečnými látkami³ – tedy upravuje okruh subjektů, které jsou oprávněny bez zvláštních povolení (vydávaných státní správou či samosprávou) nakládat s těmito látkami. Rovněž zákon stanovil sankce za jeho porušení – až pět let trestu odnětí svobody a peněžitý trest. Harrison Narcotics Tax Act byl schválen dne 17. prosince 1914 a byl prvním federálním zákonem, kterým se reguloval a

---

3 Rovněž definuje, co je považováno za nebezpečnou látku.

danil obchod s opiáty a listy koky; zároveň tento zákon reguloval výrobu, dovoz a distribuci opiátů a listů koky, jejich solí a derivátů.

Kontrola produkce a distribuce kokainu tak zůstala až do první světové války minimální.

Německá vláda již v roce 1917 podřídila prodej drog ústřední kontrole v rámci Německé obchodní lékárnické společnosti a omezila prodej drog pouze pro lékárnické účely. Trestní postih za drogové delikty byl zpřísněn z původních až 6 měsíců a pokuty 150 marek (rok 1911) na až jeden rok vězení a pokutu ve výši 10 000 marek. V roce 1918 byl trestní postih zvýšen ještě o 6 měsíců a všichni účastníci drogových transakcí byli povinni si vést přesné záznamy se jmény prodejců a nákupčích, daty transakcí a přesným množstvím drog (Vaněček et Nožina, 2009, s. 129). Tato nová opatření se týkala všech drog, kromě kokainu, na který se vztahovala původní regulační opatření.

Haagské konvence byla v rozporu s právní čistotou, ale za využití právního pragmatismu realizována článkem 295 Versailleské smlouvy:

„Ony Vysoké smluvní strany, jež doposud nepodepsaly nebo jež podepsavše doposud neratifikovaly úmluvu o opiu, podepsanou v Haagu dne 23. ledna 1912, jsou zajedno v tom, že uvedou tuto úmluvu v působnost a že k tomu cíli vydají potřebné zákony co možno nejdříve, nejdéle do dvanácti měsíců ode dne, kdy tato smlouva nabude působnosti.

Mimo to ujednávají smluvní strany, pokud jde o ty z nich, které ještě neratifikovaly řečenou úmluvu, že ratifikace této smlouvy bude ve všech směrech platiti za ratifikaci a za podpis zvláštního protokolu, který byl vyložen v Haagu ve shodě s resolucí třetí konference opiové z roku 1914 k tomu cíli, aby tato úmluva byla uvedena v působnost.

Za tím účelem odevzdá vláda republiky francouzské vládě nizozemské ověřený souhlasný opis protokolu o složení ratifikací této smlouvy a vyzve vládu nizozemskou, aby přijala a pokládala tento dokument za složení ratifikací úmluvy ze dne 23. ledna 1912 a za podpis dodatečného protokolu z r. 1914.“
http://cs.wikisource.org/wiki/Versailleská_smlouva#.C4.8Cl.C3.A1nek_295).

Na základě tohoto článku vznikají/jsou přijímány na území celé Evropy první národní zákonné úpravy, jejichž cílem je obsahová náplň požadavků uvedených v Haagské konvenci. S ohledem na stále rostoucí obchod s morfiem, kokainem, ale i dalšími látkami, je do Ženevy svolána Druhá opiová konference; dne 19. února 1925 celkem 36 států podepisuje International Opium Convention (Druhou opiovou konvencí), jejíž platnost je od 25. září 1928 (celkem ji ratifikovalo 42 států). Na základě výsledků této konference a jejich přijatých závěrů, je vytvořen Stálý ústřední výbor (Permanent Control Board), který má osm členů, kteří jsou jmenováni Radou společnosti národů na dobu pěti let. Ani tato konvence však nepřináší kýžený výsledek – snížení obchodovatelných a obchodovaných látek, spíše naopak.

Ve třicátých letech lze považovat farmaceutické firmy za jedny z přímých účastníků nelegálních transakcí (i když se spíše týkaly morfinu a heroínu). Vaněček a Nožina uvádějí, že se jednalo o firmy v Bulharsku, Německu, Švýcarsku, Francii, Itálii, Nizozemsku, Turecku, Japonsku a Egyptě; jejich výrobky zaplavovaly nejen země Evropy, ale i Čínu, Indii, Spojené státy americké, země Středního východu a severní Afriky. Policejní prezident z Káhiry a egyptský zástupce při Opiové komisi Russel Paša prokázal, že největší část heroínu, který v druhé polovině dvacátých let zaplavil Egypt, pochází ze závodu Roessler a spol. z Mylhúz ve Francii (Vaněček et Nožina, 2009, s. 179). Obě dvě úmluvy, tedy Haagská z roku 1912 a Ženevská z roku 1925, se týkaly mezinárodní kontroly nad obchodem nelegálními návykovými látkami (těmi, které byly taxativně

vymezeny v těchto úmluvách; opium, koka a cannabis a jejich deriváty – heroin, kokain a hašiš).

Následně byla v roce 1931, opět do Ženevy, svolána další konference, jejímž cílem bylo snížení produkce těchto látek (z předchozí úmluvy) pro vědecké a lékařské účely. Dne 13. 7. 1931 byla podepsána Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek (The Convention for Limiting the Manufacture and Regulating the Distribution of Narcotic Drugs); jejím hlavním výsledkem bylo zavedení systému, který je funkční do současnosti – povinnost států (smluvních stran) realizovat/sdělovat kvantitativní odhad o předpokládané spotřebě pro vědecké a lékařské účely, včetně uvádění množství nutného pro další zpracování, předpokládané zásoby a plánovaný vývoz. Na základě této Úmluvy byl vytvořen systém relativně přesné kontroly a zároveň byla možnost zavedení sankcí vůči zemi, která by Úmluvu porušovala nebo neplnila.

Ještě v roce 1931 proběhla v Bangkoku mezinárodní konference, jejímž výsledkem byla Dohoda o kontrole kouření opia na Dálném východě.

V tomto období nedochází v oblasti nelegálních návykových látek k podstatnějším změnám; bylo to dáno jednak ne příliš velkým zájmem jednotlivých států v Evropě o tento problém – což bylo zapříčiněno na konci 20.ých let zejména dlouho hospodářskou krizí a následně vzrůstajícím napětím, jejímž hlavní příčinou bylo Německo. V letech 1939 – 1945 probíhá 2. světová válka, a nelegální návykové látky nejsou hlavním předmětem zájmu stran zúčastněných na konfliktu. Teprve až období po ukončení války nárůst uživatelů a závislých (stejně jako po 1. světové válce) nutí jednotlivé státy zamýšlet se nad dalším vývojem i v této oblasti. Dne 26. června 1945 zakládá 51 států (včetně ČSR) v San Francisku OSN, která se stává následovníkem/pokračovatelem Společnosti národů. V OSN vzniká Komise pro omamné látky (Commission on Narcotics

Drugs). V letech 1946 – 1953 jsou realizovány celkem 3 mezinárodní setkání, kde na každém z nich je dojednán a podepsán závěrečný Protokol. Prvním setkáním bylo město Lake Success, kde dne 11. 12. 1946 všechny zúčastněné strany podepsaly, že všechny dříve podepsané smlouvy zůstávají v platnosti, a že kompetence dané Společnosti národů přecházejí na OSN (čímž je potvrzena role Komise pro omamné látky jako nadnárodního arbitra v této oblasti). Druhým setkáním byla Paříž v roce 1948, kde se smluvní státy sešly, aby do seznamu omezovaných látek přidaly nové (rovněž bylo zařazeno pravidlo, že látka, která je přidána na seznam, smí být používána pouze pro vědecké a lékařské účely). Protokol byl podepsán dne 19. 11. 1948. Posledním Protokolem v tomto období byla smlouva, která byla podepsána 23. 6. 1953 v New Yorku. Cílem byla snaha omezení nadbytečného pěstování máku a výroby opia; pouze sedm států získalo možnost jeho distribuce/vývozu (Bulharsko, Jugoslávie, Řecko, Indie, Írán, Turecko a SSSR); podmínkou tohoto privilegia však byla povinnost umožnění mezinárodní kontroly na svém území a zavedení monopolu na jeho výrobu.

Všechny uvedené Úmluvy a Protokoly se měly navzájem doplňovat a vytvářet tak jednotný a účinný systém kontroly výroby a obchodu s nelegálními návykovými látkami. Opak však byl pravdou. Doba po 2. světové válce přinesla konec existence kolonií evropských států v Africe a na východě, a ten přinesl osamostatnění národů a jejich obavu nad regulací jejich hospodářství a průmyslu a prudký průmyslový (zejména chemický) rozvoj v Evropě dalece přesahovaly oblasti a restriktivní formy těchto Úmluv.

Z tohoto důvodu byla do New Yorku svolána konference, jejímž výsledkem byla Jednotná úmluva o omamných látkách.

Jednotná úmluva o omamných látkách 1961

Úmluva byla podepsána dne 30. 3. 1961 v New Yorku; jednalo se v podstatě o derogaci, neboť tato úmluva sjednotila a v podstatě

nahradila všechny předcházející právní dokumenty. Její existence a její cíle byly založeny na třech základních pilířích: a) sjednocení a nahrazení všech dosud uzavřených a nevyhovujících smluv, b) nastavení efektivního a jednoduchého systému kontroly výroby, pěstování, a exportu a c) rozšíření kontroly na všechny zájmové látky; nejen na přírodní produkty, ale zároveň na syntetické látky. Současně přijetí této úmluvy přineslo tři podstatné změny (pokud nepočítáme její trestněprávní zaměření, které plynule navazuje na všechny předešlé dokumenty): a) existence příloh Úmluvy, kde jsou nelegální návykové látky taxativně vymezeny a kam se dají průběžně doplňovat, aniž by bylo nutné revidovat celou Úmluvu a svolávat členské státy, b) požaduje tvorbu administrativní skupiny, která bude mít celou tuto oblast na starosti a c) definuje, že užívání nelegálních návykových není trestně právní problém a uživatelé těchto látek by měly být léčeni, a nikoli trestáni; rovněž se jako jeden z prvních dokumentů zmiňuje o nutnosti preventivních opatření.

Úmluva na základě svého čl. 41 odst. 2 vstoupila v platnost dne 13. prosince 1964 a tímto dnem vstoupila rovněž v platnost i pro Československo. V Československé socialistické republice byla tato úmluva zveřejněna formou vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne 27. dubna 1965, pod č. 47/1965 Sb., ve smyslu změny vyhlášené pod č. 458/1991 Sb.

Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách 1972

Revize Jednotné úmluvy o omamných látkách byla provedena Protokolem o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách, který byl přijatý dne 25. 3. 1972 v Ženevě. Jeho hlavním přínosem, kromě doplnění a oprav týkajících se kontroly omamných látek, je zdůraznění potřeby pomoci osobám, které užívají tyto látky, o možnostech jejich léčby a o možnostech jejich trestání, a to včetně využití alternativních trestů.

Úmluva o psychotropních látkách 1971

Vznik této Úmluvy byl podmíněn vývojem v oblasti nelegálních návykových látek. V průběhu jejich poznání (u přírodních látek) a jejich vývoje (u syntetických látek) bylo nutné vytvořit odpovídající právní úpravu jejich dělení – omamné a psychotropní látky. Jednání směřující k podpisu této Úmluvy probíhaly ve Vídni a finální podpis proběhl dne 21. 2. 1971; tato smlouva zásadním způsobem rozšířila možnosti mezinárodní kontroly v oblasti nelegálních návykových látek (bez ohledu na to, zda se jedná o omamné či psychotropní látky).

Tato úmluva byla koncipována rovněž tak, že obsahovala čtyři seznamy, v nichž byly rozděleny/zařazeny látky podle jejich společenské nebezpečnosti, resp. podle významu jejich kontroly. Úmluva svou formální náležitostí plynule navazovala/kopírovala Jednotnou úmluvu o omamných látkách.

Úmluva na základě svého čl. 26 odst. 1 vstoupila v platnost dne 16. srpna 1976; pro Československou socialistickou republiku vstoupila v platnost (podle čl. 26 odst. 2) dne 11. ledna 1989. V Československé socialistické republice byla tato úmluva zveřejněna formou vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne 21. dubna 1989, pod č. 62/1989 Sb.

Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami 1988

Dne 20. 12. 1988 byla ve Vídni přijata zatím poslední mezinárodní Úmluva v oblasti nelegálních návykových látek. Jejím hlavním zaměřením bylo posílení možnosti odhalování a trestání mezinárodního obchodu s těmito látkami. Úmluva definovala, jak by měly vypadat jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, které přímo souvisejí s těmito látkami a vytvářela a posilovala možnosti zajištění nelegálních zisků z obchodu s drogami (a to nejen nemovitého majetku, ale rovněž finančních prostředků na bankovních účtech a – definovala obchod s drogami jako jeden

z aspektů možnosti prolomení bankovního a obchodního tajemství (v oblasti mezinárodního obchodu). Úmluva rovněž nezapomíná na oblast kontroly v oblasti prekurzorů.

Omamné a psychotropní látky

Omamné látky dělíme do čtyř skupin/seznamů

1. látky s návykovými vlastnostmi, které představují závažné riziko zneužívání; kdy kontroly těchto látek jsou velmi přísné. Jedná se zejména o cannabis a jeho deriváty, kokain, metadon, morfium, opium a další).
2. Látky normálně užívané pro lékařské účely, s menším rizikem zneužití; kdy jejich kontrola je přísná. Jedná se zejména o kodein, propiram a další.
3. Přípravky z látek vyjmenovaných v seznam II., současně i přípravky z kodeinu, morfia nebo opia, kdy mezinárodní kontrola je shovívavá.
4. Nejnebezpečnější látky uvedené v seznamu I., které jsou obzvláště škodlivé a jejichž lékařská nebo terapeutická hodnota je velmi malá; kdy tyto látky mohou být i zcela zakázány. Jedná se o heroin, cannabisovou pryskyřici, acetorpin a další.

Psychotropní látky dělíme do čtyř skupin/seznamů

1. Halucinogeny – látky, které představují vysoké riziko zneužití a mají velmi malou terapeutickou hodnotu.

2. Stimulancia amfetaminového typu – látky, které představují riziko zneužití a mají rovněž velmi malou terapeutickou hodnotu.
3. Barbituráty – látky, které představují riziko zneužití, ale mají poměrně vysokou terapeutickou hodnotu.
4. Sedativa a analgetika – látky, které představují riziko zneužití, ale mají vysokou terapeutickou hodnotu.

Osud koky

Navzdory miliardám dolarů utracených na zakazy drog, ničení úrody, konfiskaci chemikálií nutných k výrobě, vybrakování laboratoří a dokonce navzdory existenci po zuby ozbrojených oddílů, pěstování koky se stále rozrůstá⁴. Přichází hotově zpracovaná loďmi, letadly, po

---

4 Prezident Bush v roce 1989 v na „boj“ proti drogám vyhradil 2,2 mld. dolarů; za této vlády se vynaložilo značné množství vojenského materiálu i lidských zdrojů na akci „Andská strategie“. Šlo o pětiletý program na likvidaci zdrojů kokainu v Peru, Bolívii a Kolumbii, který si za dobu svého trvání vyžádal přes 2 mld. dolarů.

„Americký prezident Clinton nedávno schválil program, v jehož rámci poputuje do Kolumbie vojenská pomoc za více než miliardu dolarů. Z těchto peněz by měl být zaplacen výcvik a výbava tří protidrogových jednotek, které se pokusí vyhledat a práškováním zničit na 60 tisíc hektarů koky v oblasti Putumayo. Listy koky se v obrovském plechovém sudu namočí do benzínu. Z listů vznikne kaše a vymáčí se z nich silná povzbuzující látka. Směs se nechá reagovat s kyselinou sírovou a výsledkem celého procesu je bílá usazenina. To je koková báze a právě tuhle hmotu rolníci prodávají překupníkům drog. Za kilogram suché kokové báze si řeknou něco přes tisíc dolarů. Překupník, který má k dispozici o něco komplikovanější laboratoř, poté z báze vyrobí kokain. Dobrý chemik může z kilogramu báze vyrobit jen o něco menší množství drogy. A kilo kokainu se na ulici ve Spojených státech prodá přibližně za sto tisíc a v Evropě až za sto třicet tisíc dolarů. José si je vědom, že se Američané chystají vyslat další práškovací letadla. Ví také, že chemikálie z těchto letadel vyhubí

spletitých cestách Argentiny a Brazílie, Západní Indie, Floridy, severní Afriky, Španělska a Nizozemska nebo cestou přes severní Afriku a střední Evropu. Po Evropě je distribuovaná zejména po silniční síti, bez ohledu na hranice. Kokain si lze opatřit v každém větším evropském městě.

V souvislosti s kokou a kokainem vedly neagresivnější politiku asi Spojené státy. Kokain platil od konce dvacátých let do konce šedesátých let za okrajovou záležitost.

Jako první, k rozpoutání této politiky, přispěla Nixonova operace Čára – ta ve své podstatě naprosto paradoxně dohnala většinu tehdejších obchodníků s marihuanou k obchodování s kokainem. Když se v roce 1973 chopil v Chile moci Augusto Pinochet; vetřel se do přízně Nixonovy vlády tím, že do USA vydal několik drogových překupníků, a to včetně vlastních občanů. To mělo za následek, že většina obchodníků s kokainem se přesunula do Kolumbie. Fordova administrativa se zaměřila na heroin pašovaný z Mexika a právě tehdy začal ve větší míře proudit do USA kolumbijský kokain přes Floridu; Kolumbijci vzali po několika letech do svých rukou i výrobu kokainu v Peru a Bolívii a současně spravovali rafinerie dosud působící v Chile. Pravděpodobně nejproslulejším spojencem mezinárodních zločineckých organizací byl Manuel Noriega, který v roce 1967 pracoval pro CIA a v roce 1983 velel Panamským obranným silám; dlouhodobě spolupracoval s medellínským kartelem z Kolumbie a za každý kg kokainu, který se podařilo propašovat přes Panamu na Floridu či LA, dostával tisíc dolarů.

---

jak rostliny koky, tak ostatní plodiny, které pěstuje kolem své chatrče. Ale není schopen pochopit, proč je záměrem nového protidrogového plánu zničit jeho pole - on sám je přece velmi chudý a na obchodu s kokainem vydělávají pašeráci drog, kteří za tyto peníze hýří v Miami.“

(<http://www.bbc.co.uk/czech/korespondent/13.shtml>).

Situaci v boji proti kokainu a drogám obecně nepomohl ani další prezident Ronald Reagan, který jmenoval Carletona Turnera drogovým carem; ten viděl největší nebezpečí v marihuaně a odvolával se na to, mladí kuřáci marihuany početně převažují ostatní „feťáky“; rozhodující však bylo, že vládnoucí republikáni, kteří se vrátili k názorům Anslingerovy éry, považovaly potloukající se heroininy ve městech za ničemy, co nechodí k volbám a klidně můžou třeba shnit a zemřít v bahně. „Musíme se zaměřit na uživatele drog⁵ a nechat je, ať pěkně platí za své činy, a nadto bychom měli uplatnit trest smrti pro všechny drogové dealery“ prohlašoval Turner v roce 1985. Reaganovský přístup v politice dealerům jen pomáhal – jen jim to ulehčoval. A nešlo pouze o to, že jeho administrativa podporovala nikaragujské Contras, kteří pašovali kokain a kryli další překupníky. Reaganova hospodářská politika bezmezně uznávala nezkrotné síly hýbající trhem: a v materialistické společnosti se z dealera stává arci-materialista. Reagan zopakoval stejnou taktickou chybu, jaká byla u operace Čára. Jeho administrativa odsouhlasila (1982⁶) vznik a fungování Komise pro jižní Floridu, která koordinovala činnost devíti federálních agentur policejního typu, pověřených potíráním nelegálních drog proudících na Floridu. V prvním roce fungování došlo v jižní Floridě k 64% nárůstu drogových obvinění a podařilo se zkonfiskovat majetek v hodnotě 19 milionů dolarů. Jenže zatímco v roce 1983 zabavili

---

5 Graham Finney v roce 1972 v souvislosti s drogovou kulturou řekl: „*Narkoman je karikaturou americké společnosti – hédonismus, potřeba dosáhnout okamžitého uspokojení, potřeba dosáhnout ho teď, hned. Je karikaturou tolika obchodníků – svým zvláštním způsobem nás narkomanie upozorňuje na řadu nevyřešených problémů této země*“ (Davenport – Hines, 2004, s. 368).

6 DEA odhadovala, že množství užitého kokainu byl v roce 1981 36 – 66 tun, zatímco v roce 1984 byl již odhad stanoven na 61 – 84 tun (Davenport – Hines, 2004, s. 369).

agenti na jižní Floridě 6 tun kokainu (a 850 tun marihuany), v roce 1985 už to bylo 25 tun kokainu (750 tun marihuany). A jelikož množství zabavených drog obvykle odpovídá celkovému objemu pašovaného zboží, nabízí se, že množství pašovaného zboží (kokainu) se ve skutečnosti ze čtyřnásobilo, zatímco množství relativně neškodné marihuany kleslo. Když Komise zahájila svoji činnost, platili floridští dealeri za kg kokainu cca 60 tisíc dolarů; na sklonku roku 1985 cena klesla o 40% a na konci osmdesátých let stál kilogram již 15 tisíc dolarů. Tím pádem federální snahy, které celou protidrogovou politiku stavěly na tom, že je potřeba zejména potlačit pašování drog na Floridu, pouze umožnily, aby se na ulicích amerických velkoměst začal prodávat velmi čistý a také velmi laciný kokain⁷, kterého bylo navíc tolik, že se z něho začal dělat krystalický kokain ke kouření, čili crack, který na konci osmdesátých let přinesl obchodníkům neuvěřitelné zisky. Hloupé floridské zákony problém ještě zhoršily, protože trestaly stejně dlouhým vězením pašeráky kokainu a marihuany – jak uvedl jeden z pašeráků, který spolupracoval s DEA: „*Pokud máte vyfasovat patnáct let za jedno a patnáct let za druhý, rozhodnete se samozřejmě pro koks. Snáz se s ním manipuluje, snáz ho přepravíte letadlem a snáz schováte.*“ (Davenport – Hines, 2004, s. 368 – 369).

---

7 V roce 1977 se v USA prováděl výzkum, který poukázal na to, že 10% dotazovaných ve věku od osmnácti do pětadvaceti let užilo v posledním roce kokain; od roku 1985 se údaj zvedl na jednu třetinu (Davenport – Hines, 2004, s. 370).

Současná restriktivní opatření ve světě

USA

V USA je kokain na Seznamu č. II. zákona o kontrolovaných látkách. Obavy, které byly zřejmé po objevení cracku, vyústily v úpravu zákonů zajišťujících větší tresty za prodávání cracku než klasického kokainu. Za držbu 5g cracku hrozí pachatelům až 5 let vězení, zatímco u kokainu přichází stejný trest vězení u ekvivalentního množství 500g. V případě recidivy u stejného množství cracku, může být pachatel odsouzen až na 10 let vězení.

Vybrané členské státy EU

Situace s ohledem na legislativu ve vybraných členských státech EU směrem užívání drog je uvedena obecně, pro všechny typy nelegálních návykových látek (specificky kokain lze dohledat individuálně v tabulkách):

1. V šesti členských státech je užívání drog zakázáno (Finsko, Francie, Řecko, Lucembursko, Portugalsko, Švédsko).
2. Ve třech členských státech je užívání drog zakázáno za určitých okolností (Belgie skupinové užívání, Irsko a Spojené království- opium).

3. Ve čtyřech členských státech je užívání drog nepřímo kontrolováno prostřednictvím represe držení nebo získávání drog (Rakousko, Dánsko, Německo, Nizozemí).
4. V jednom členském státě - Španělsku - se za užívání drog ukládají pouze správní sankce (užívání drog na veřejnosti) a v jednom členském státě - Itálie - po referendu z roku 1993 není užívání drog vůbec zmiňováno.

Nicméně v praxi se zdá být politika členských států Evropské unie ve vztahu k užívání drog mnohem homogennější, než by rozbor zákonodárství ukazoval. Členské státy vykazují vysoký stupeň homogenity v činnosti obecně prováděné soudy. Normálně se trestá příležitostné užívání nebo první výstrahou či pokutou a ve všech členských státech můžeme najít ustanovení pro nařízení léčby místo žaloby a uvěznění za užívání drog u závislých osob (<http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm>).

Ve Velké Británii jsou crack i kokain zakotveny ve třídě A zákona o zneužívání drog. Je nezákonné crack nebo kokain přechovávat i s ním jakkoli obchodovat. Nejvyšší trest za přechovávání/držbu pro vlastní potřebu je sedm let vězení a pokuta; v případě obchodu hrozí až trest vězení na doživotí.

Tabulky jsou zpracovány podle <http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm>

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství	Vztahy mezi tresty
Rakousko	Není žádný formální rozdíl mezi několika seznamy. Subjektem kontroly jsou: omamné látky uvedené v seznamech připojených ke Konvenci z roku 1961, psychotropní látky uvedené v seznamech I a II připojené ke konvenci OSN o psychotropních látkách z roku 1971 (LSD, mezkalin, psilocybin)	Není žádný vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog
Belgie	Neexistuje formální rozdíl mezi několika seznamy. Seznam je stanoven královským dekretem: Omamné látky (opium, heroin, kokain, morfin, metadon, cannabis). Královský dekret ze dne 31. 12. 1930. Některé psychotropní látky (některé amfetaminy, halucinogeny, MDMA) královský dekret ze dne 2. 12. 1988.	Není žádný vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog
Dánsko	Pět seznamů: A. cannabis, heroin, připravované opium B. kokain, MDMA, amfetaminy, metadon C. kodein D. barbituráty E. trankvilizéry	Není žádný vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství	Vztahy mezi tresty
Finsko	<p>Klasifikace je podobná třem konvencím OSN (1961, 1971, 1988) deset seznamů</p> <p>Omamné látky:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. heroin, cannabis, metadon, morfin II. propiram, kodein III. přípravky IV. heroin, cannabis <p>Psychotropní látky:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. DMA, LSD, MDMA II. amfetaminy, THC III. barbituráty IV. benzodiazepiny <p>Prekurzory:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. efedrin, kyselina lysergoamidová II. aceton, piperin 	Není vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog
Francie	<p>Čtyři seznamy:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. cannabis, heroin, kokain, metadon II. kodein III. halucinogeny (LSD, mezkalin, MDMA, amfetaminy) 	Není vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství	Vztahy mezi tresty
	IV. halucinogenní houby	
Německo	Tři seznamy: I. nelegální drogy (heroin, cannabis, LSD) II. legální, ale nepředepisované (listy koky) III. dostupné na zvláštní předpis (morfin, metadon)	Není vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog
Řecko	Čtyři seznamy: I. cannabis, heroin, LSD a další halucinogeny. II. kokain, metadon, opium. III. amfetaminy IV. barbituráty, trankvilizéry	Není vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství	Vztahy mezi tresty
Irsko	Pět seznamů I. cannabis, LSD, mezkalin, opium II. kokain, heroin, metadon, morfin III. jiné psychotropní látky IV. jiné psychotropní látky V. specifické přípravky	Nemá žádný vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog. Nicméně podle trestního práva držení cannabisu je trestáno méně přísně než držení jiných drog a užívání drog je trestné jen co se týče opia.
Itálie	Šest seznamů: I. opium, kokain, halucinogeny, některé amfetaminy II. cannabis III. barbituráty vyvolávající silnou závislost IV. lékařské přípravky V. přípravky pro látky zmíněné pod I – III VI. antidepresiva, stimulanty	Jak tresty, tak správní sankce se liší podle klasifikace drog, zda jsou v seznamech I a III nebo v seznamech II a IV.
Lucembursko	Nemá žádný formální rozdíl mezi jednotlivými seznamy. Velkovévodské dekrety zahrnují: omamné látky, psychotropní látky, jedovaté látky.	Nemá vztah mezi tresty, respektive trestnými činy a jednotlivými druhy drog

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství	Vztahy mezi tresty
Nizo- zemsko	Dva seznamy: I. nepřijatelné riziko (a, b, c, d) a) opiáty, deriváty koky, cannabisový olej; b) kodein c) psychotropní látky d) psychotropní látky II. ostatní (a, b) a) trankvilizéry, b) cannabis	Ohledně trestu se rozlišuje mezi oběma seznamy

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství
Portugalsko	<p>Šest seznamů:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. skupiny a, b, c <ul style="list-style-type: none"> a) opiáty, b) koka a její deriváty, c) cannabis a jeho deriváty, II. skupiny a, b, c <ul style="list-style-type: none"> a) halucinogeny, b) amfetaminy, c) barbituráty, III. specifické přípravky IV. trankvilizéry a analgetika
Španělsko	Podle konvencí OSN španělské zákonodárství dává pod kontrolu ve dvou nařízeních z 19. 10. 1990 omamné látky a psychotropní látky.
Švédsko	<p>Pět seznamů:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. cannabis, heroin, MDMA, LSD, II. amfetaminy, kokain, metadon, opium, III. kodein, IV. barbituráty, V. benzodiazepiny
Spojené království	<p>Tři třídy a pět seznamů:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. metadon, morfin, MDMA, LSD, opium, heroin

Členské státy	Počet a druhy seznamů v národním zákonodárství
	<p data-bbox="520 314 1011 340">B. kodein, cannabis, některé amfetaminy</p> <p data-bbox="520 349 1026 374">C. amfetaminy, sedativa, benzodiazepiny</p> <ol data-bbox="520 422 1044 589" style="list-style-type: none"><li data-bbox="520 422 829 448">1. cannabis, halucinogeny <li data-bbox="520 457 829 483">2. většina opiátů, kokain <li data-bbox="520 492 1044 517">3. některé barbituráty, některé stimulanty <li data-bbox="520 526 753 552">4. benzodiazepiny <li data-bbox="520 561 680 587">5. přípravky

Československo a Česká republika

V době první konvence v Haagu bylo naše území součástí Rakouska Uherska, a to se tehdy svými zástupci rovněž účastnilo této konference. Do té doby se z oblasti návykových látek dalo aplikovat pouze podávání makoviny dětem, které bylo trestáno podle zákona č. 117/1852, ř. z.

Samostatné Československo se stalo smluvní stranou Haagské konvence dne 24. března 1922; jednalo se o zákon č. 159/1922 Sb.^{8.}, o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912. Tímto zákonem se Národní shromáždění rozhodlo:

„Úřednímu dozoru podrobují se výroba, dovoz, prodej, rozdělování a vývoz těchto látek. Surové opium, opium medicínální, morfium, kokain, všechny přípravky (officinální nebo neofficinální, zahrnujíc v to i prostředky zvané antiopium) obsahující více než 0.2% morfia nebo více než 0.1 kokainu, heroin, jeho soli a přípravky obsahující více než 0.1% heroinu, každý nový derivát morfia, kokainu nebo jich solí, nebo každý jiný alkaloid opia, nebo vůbec kterýkoli jiný přípravek vyhlášený ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy v dohodě s ministerstvem průmyslu, obchodu a živností, který by mohl podle všeobecně uznaných vědeckých výzkumů sloužiti k obdobnému zneužívání a míti za následek tytéž škodné účinky.“
(http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/tisky/T3997_00.htm).

Tímto úkonem se Československo stalo řádným partnerem/smluvní stranou a začalo naplňovat závazky, které z mezinárodních smluv vyplývaly.

Následovalo přijetí zákona o Mezinárodní opiové konvenci ze dne 29. května 1923 (zákon č. 128/1923 Sb., o provádění mezinárodní opiové konvence).

---

8 Sněmovní tisk 3997 z roku 1922.

V roce 1924 byla v Československu realizována první represivně-regulační opatření, jejichž příčinou byl narůstající počet informací v tisku, který se zabýval problematikou kokainu. Kokain směl být vydáván pouze v lékárnách a to na lékařský předpis (s ohledem na tento požadavek bylo rovněž nutné zabývat se pravostí receptů a provádět kontrolu doložení receptu, neboť se stávalo, že lékárníci za úplatek vydávali kokain i bez receptu). Dne 15. května 1924 vydalo ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy výnos č. 15947, jehož účelem bylo realizovat preventivní opatření: a) varovat před obecným nebezpečím narkotik a b) omezovat prodej/nákup těchto látek mezi lidmi. V kontextu tohoto výnosu reagovalo o Ministerstvo školství a osvěty, které vydalo dne 7. srpna 1924 výnos č. 81961, jehož cílem bylo varovat před drogami ve školství.

Mezinárodní závazky

V roce 1926 Československo ratifikovalo Mezinárodní úmluvu o opiu z roku 1925⁹ a dne 11. dubna 1927 se stalo smluvní stranou. Úmluva ukládala smluvním stranám realizovat systém dovozních a vývozních povolení. Tato legislativa dala základ dnešního zákona o návykových látkách (vytvoření systému týkajícího se dokumentace a evidence dovozu, průvozu a vývozu taxativně vyjmenovaných látek¹⁰). Výjimky mohly být udělovány na základě oprávnění uděleného ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy.

V roce 1928 zřizuje Ministerstvo vnitra Ústřednu pro potírání nedovoleného obchodu s omamnými prostředky v Československé

---

9 Tzv. Druhá opiová konvence (vyhlášena jako zák. č. 147/1927 Sb. z.a.n.; realizována vyhl. č. 21/1928 Sb. z.a.n., zák. č. 135/1928 Sb. z.a.n., vládním nařízením č. 37/1929 Sb. z.a.n. a vyhl. č. 181/1930 Sb. z.a.n.).

10 Opium a jiné omamné látky, zejména morfium, kokain a indické konopí.

republice. Příímým podnětem ke zřícení ústředny se stala americká iniciativa, snažíci se o užší dvoustrannou policejní spolupráci v případech nezákonného obchodu s drogami. Američané v této souvislosti oslovili řadu zemí; vedle Československa to byly i Belgie, Dánsko, Francie, Německo, Velká Británie, Řecko, Itálie, Japonsko, Nizozemsko, Polsko, svobodné město Gdaňsk, Španělsko a Turecko. Zároveň docházelo k dovozu drog (hlavně kokainu) ze zahraničí na naše území – jednou z nejznámějších pašeráckých tras (a to nejen s ohledem na kokain) byla pohraniční část Krušnohorska (hranice s Německem), hřebeny Orlický hor (hranice s Polskem – oblast od pramenů Divoké Orlice až po Bartošovice a tzv. Pašeráckou lávku), dále se jednalo o dovoz z Francie a Švýcarska.

V únoru 1928 byla na ministerstvo zahraničí Československa doručena prostřednictvím velvyslanectví nóta Spojených států amerických, kde ministerstvo financí USA nabízí spolupráci ministerstvu financí ČSR v boji proti neoprávněnému obchodu s omamnými prostředky. Na základě této nóty se 14. května 1928 konala na ministerstvu zahraničí ČSR porada, na základě které byl ministerstvem vnitra dne 22. září 1928 vydán výnos o zřícení ústředny, jejímž úkolem bylo:

- a) centralizace pozorování a sbírání zpráv v oboru obchodu omamnými prostředky na území našeho státu,
- b) řízení jednotlivého dohledu,
- c) zavedení nutných opatření, jež by úřady v konkrétním případě příslušné měly vykonávat,
- d) soustředění zpráv finančních úřadů a úředních lékařů o zjištěných případech nedovoleného obchodu s narkotiky,
- e) daktyloskopická evidence všech osob podezřelých z provozování obchodu omamnými prostředky,

- f) zprostředkování styku, výměna práv a spolupráce s obdobnými institucemi cizozemskými.

Výnos dále ukládal: „*Pokud se týká spolupráce a výměny zpráv s cizozemskými obdobnými institucemi, bude ústředna prozatím korespondovati přímo s příslušným úřadem americkým: Deputy Commissioner in Charge of Narcotics, Treasury Department, Washington, D. C.*“ Výnosem ze dne 13. dubna 1929 byla protidrogová ústředna převedena pod nově zřízenou Všeobecnou kriminální ústřednu u policejního ředitelství v Praze. Byla pověřena výkonem funkcí, které dosud při pražském policejním ředitelství vykonávaly oddělení pro stíhání padělatelů platidel (zřízeno v červnu 1922), ústřední daktyloskopická stanice (založena v květnu 1919), ústředna pro potírání obchodu se ženami a dětmi (zřízeno v únoru 1922) a některá další pracoviště“ (Vaněček et Nožina, 2009, s. 167 – 170).

Ve třicátých letech se zvyšoval stupeň organizovanosti a rozsah obchodu s drogami; na domácí scéně stále hrál prim kokain a morfin. Kokain se dal koupit ve všech velkých městech a v centrech kulturního dění (Karlovy Vary, Mariánské a Františkovy Lázně), ale hlavní drogová scéna Československa byla v Praze. Kokain byl hlavním atributem večerních podniků, barů, nevěstinců, herců a umělců. Cena se pohybovala od 15 do 25 Kč za gram.

Mezi Rakouskem a Československem existoval i po vzniku samostatné republiky živý pohraniční styk. I když tento směr nebyl tak silný jako v případě Německa, byla v něm zaznamenána řada případů pašování a nelegálního prodeje drog. Československo fungovalo prostřednictvím úniků z lékáren jako zdroj nelegálních látek i jako tranzitní území pro pašování drog z Německa i odjinud do Rakouska. Význam Rakouska pro Československo vzrostl ve třicátých letech zejména s nástupem mezinárodních překupníků drog na našem území po tzv. balkánské cestě; řada z nich se k nám rozšířila právě přes Vídeň. Na severu Moravy a ve Slezsku se vyskytovaly

časté případy podloudnictví ve směru i do Polska. Drogy dovážené do Polska přes československé území byly větším dílem německého původu; naopak Polsko bylo pro československou stranu zdrojem opia. Od roku 1935 jsou zaznamenány dovozy a průvozy drog přicházející z Balkánu (Vaněček et Nožina, 2009, s. 239 – 245).

Po období 2. světové války platily na území Protektorátu Čechy a Morava Říšské zákony, které byly v oblasti nelegálních návykových látek totožné s těmi, které byly před vznikem Protektorátu přijaty na území tehdejšího Německa.

V roce 1950 přijímá tehdejší Národní shromáždění zákon č. 86/1950, Sb., trestní zákon. S ohledem na mezinárodní závazky České republiky byla do zákona vložena ust. § 197 a § 198, která trestala: a) mezinárodní a mezinárodní obchod s nelegálními návykovými látkami (výroba, dovoz, vývoz, jiné opatření či přechovávání těchto látek) a b) výroba pro sebe nebo opatření předmětu (určeného pro výrobu) omamné látky. Zákon platil 11 let a v roce 1961 je přijat nový trestní zákon, který je účinný od 1. ledna 1962; který plynule navazuje v oblasti nelegálních návykových látek na předchozí trestní zákon. Tento zákon je účinný až do 31. 12. 2009.

Specifikem naší legislativy je úprava taxativně vyjmenovaných návykových látek. Až do roku 1998, kdy byl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR přijat zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, je seznam omamných a psychotropních látek vydáván ve spolupráci mezi ministerstvem zdravotnictví a spravedlnosti. V 90. let 20. století byl tento seznam vydán Nařízením vlády.

V současné době je účinný zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který vymezuje v individuálních skutkových podstatách problematiku nelegálních návykových látek; seznam omamných a psychotropních látek je uveden v zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů a seznam množství většího než menší (pro posouzení trestnosti držby pro vlastní potřebu) je uveden v nařízení vlády (publikováno pod č. 455/2009 Sb., a 467/2009 Sb.). U kokainu

bylo množství větší než malé stanoveno na více než 1g; u množství menšího než 1g se jedná o správní delikt – přešupek podle zákona o přešupcích.

Použitá literatura

AIHW (Australian Institute of Health and Welfare). (2008). 2007 National Drug Strategy Household Survey: detailed findings. Drug statistics series no. 22. Canberra: AIHW. ISBN 978-1-74024-870-9.

Baboian, D. (1974). *Vstupenka do pekla*. Praha: Orbis.

Csémy L., Lejčková P., Sadílek P., Sovinová H. (2006). *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD). Výsledky průzkumu v České republice v roce 2003*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-94-3.

Davenport – Hines, R. (2004). *Honba za zapomněním – světové dějiny narkotik (1500 – 2000)*. Praha: BB/Art.

Delpirou, A. et Labrousse, A. (1993). *Koka, kokain, koks*. Bratislava: Bradlo.

Doyle, A. C. (1971). *Příběhy Sherlocka Holmese*. Praha: Máj.

Doyle, A. C. (1972). *Vzpomínky na Sherlocka Holmese*. Praha: Máj.

Doyle, A. C. (1975). *Poslední poklona Sherlocka Holmese*. Praha: Máj.

EMCDDA (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost); 2009. Výroční zpráva za rok 2009: Stav drogové problematiky v Evropě. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. ISBN 978-92-9168-379-6.

- Janík, A. et Dušek, K. (1990). *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum.
- Kalina, K. et al. (2003). *Drogy a drogové závislosti 1 – Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR.
- Klan, Z. (1947). *Omamné drogy*. Praha: Orbis.
- Kubů P., Škařupová K., Csémy L. (2006). *Tanec a drogy 2000 a 2003*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-77-3.
- Mann, J. (1996). *Jedy, drogy, léky*. Praha: Academia.
- Mravčík V., Pešek R., Škařupová K., Orlíková B., Škrdlantová E., Šťastná L., Kiššová L., Běláčková V., Gajdošíková H., Vopravil J. (2009). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2008*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-87041-99-4.
- NIDA (National Institute on Drug Abuse); 2010. NIDA InfoFacts: High School and Youth Trends [online]. [cit. 2010-2-14]. Dostupné z: <<http://www.drugabuse.gov/infofacts/HSYouthtrends.html>>
- Polanecký V., Šmídová O., Studničková B., Šafr J., Šejda J., Hustopecký J. (2001). *Mládež a návykové látky v České republice - trendy let 1994 - 1997 - 2000*. Praha: Hygienická stanice hlavního města Prahy.
- SAMHSA (Substance Abuse and Mental Health Services Administration). (2009). *Results from the 2008 National Survey on Drug Use and Health: National Findings*. Rockville, MD: Office of Applied Studies.
- Shapiro, H. (2005). *Drogy – obrazový průvodce*. Praha: Svojtka.
- Streatfield, D. (2003). *Kokain*. Praha: BB/Art.
- Szasz, T. (1997). *Drogy: historie jedné hysterie*. Olomouc: Votobia.

Trojáčková A. (2010a). Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním kokainu a cracku – analýza dat z výročních zpráv o uživatelích návykových látek Hygienické stanice hlavního města Prahy z let 1995-2008. Nепublikováno.

Trojáčková A. (2010b). Pacienti registrovaní na ambulantních AT pracovištích – analýza dat Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky v publikacích Psychiatrická péče z let 2000-2007. Nепublikováno.

Tyler, A. (2000). *Drogy v ulicích. Mýty – fakta – rady*. Praha: Ivo Železný.

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime). (2009). World Drug Report 2009. Vienna: UNODC. ISBN 978-92-1-148240-9

Urban, E. (1973). *Toxikománie*. Praha: Avicenum.

Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky. (2005). Celopopulační studie o zdravotním stavu a životním stylu obyvatel v České republice – Rozsah užívání návykových látek v dospělé populaci. Praha: ÚZIS ČR. Nепublikované výsledky studie.

Valíček, P., Arcimovičová, J., Horák, V et. Vaněček, M. (2000). *Rostlinné omamné drogy*. Praha: Start.

Vaněček, M. et Nožina, M. (2009). *Mandragora, morfin, kokain – Drogový problém v českých zemích v dobách habsburské monarchie a v předválečném Československu*. Praha: KLP.

Vavřínková, B. et Binder, T (2006). *Návykové látky v těhotenství*. Praha: Triton.

Vondráček, V. (1935). *Farmakologie duše*. Praha: Nakladatelství mladé generace při Ú. J. ČS. L.

Vorel, F. et al. (1999). *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing.

Hynie, S. (1995). Speciální farmakologie Díl 3. Praha: Univerzita Karlova.

Mark, M. K. (2003). Disorders associated with cocaine use: myths and truths; *Pharmacology & Therapeutics* 97 (2003), s. 181–222.

Tracey, L., Kurtzman, B. A., Kimberly, N. O. et al. (2001). Abuse by Adolescents; *Journal of adolescent health* 2001; 28, s. 170–180.

Lullmann, L., Mohr, K. et Wehling M. (2002). Farmakologie a toxikologie. Praha: Grada Publishing.

Ševela, K., Ševčík P., Kraus R. et al. (2002). Akutní intoxikace v intenzivní medicíně; Praha: Grada Publishing.

Keith, E. (2003). Válka bez konce aneb Krátký smutný příběh o dlouhé válce proti drogám. Praha: Volvox Globator.

http://cs.wikisource.org/wiki/Versailleská_smlouva#.C4.8CI.C3.A1nek_295

<http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm>

http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/tisky/T3997_00.htm

<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rerc.html>

http://www.ped.muni.cz/wsedu/zdroj_mat/stud_mat/drogy/BM/pr ev.htm

<http://www.bbc.co.uk/czech/korespondent/13.shtml> (ze dne 9. 9. 2000).